

İÇ GÖÇLERİN EMNİYET VE ASAYİŞE ETKİSİ

Yusuf AY*

ÖZ

Bir ülke sınırları içerisinde gerçekleşen uzun süreli yer değiştirmeler olarak tanımlanabilecek iç göçler, üretimde ihtiyaç duyulan iş gücü ve sermayeyi bir araya getirmesi nedeniyle kalkınma, nüfusun şehirlerde toplanmasını sağlaması nedeniyle de kentleşme açısından gereklidir. Başka bir ifade ile iç göçlerin tarım toplumundan sanayi toplumuna ve sanayi toplumundan da bilgi toplumuna geçişi hızlandırdığı söylenebilir. Öte yandan iç göçler iyi yönetilmezse göçmenlerde psikolojik rahatsızlıklar görülmesine, göç veren bölgelerin hayalet şehirlere dönüşmesine, göç alan bölgelerde ise özellikle mala karşı suçlarda ciddi artışlara neden olabilir ki, bu sayıların tamamı emniyet ve asayiş olumsuz etkiler.

Türkiye'de iç göçler 1950'li yıllarda neredeyse tarımda makineleşme ile paralel olarak başlamış, 2000'li yıllara kadar ülkenin özellikle kuzey ve doğusundan batısı, güneyi ve kuzeybatısı istikametinde hız kazanarak devam etmiştir. 2000'li yıllardan itibaren göç hızında azalmalar görülmesine rağmen, Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Tekirdağ, Antalya ve Bursa gibi iller halen çevreleri açısından birer çekim merkezi olmaya devam etmektedir. Göç almaya devam eden illerde ve hâlihazırda göç almayan, ancak çok fazla göçmen nüfus barındıran Adana ve Mersin gibi illerde emniyet ve asayişin sağlanmasında iç göçler olumsuz bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İç Göç, Emniyet, Asayiş, Suç.

THE EFFECT OF INTERNAL MIGRATIONS TO THE SAFETY

ABSTRACT

Internal migrations which can be defined as long-term relocations within the borders of a country, are necessary for development because they make manpower and capital that are needed for production meet, and they are also necessary for urbanization since they cause people gather around the cities. In other words, it is possible to say that internal migrations accelerated the transition from agrarian society to industrial society and then the transition from industrial society to information society. On the other hand, unless the process managed well, internal migrations can cause psychological complaints for the migrants; can turn the source settlements to "ghost cities" and may heighten crimes seriously -especially property crimes (all kinds of burglary, vandalism, usurpation etc.)- in the cities of destination and all these mentioned here have negative effects on safety and public order.

Internal migrations in Turkey had begun in 1950's almost in parallel with agricultural mechanization, continued with an accelerating speed until 2000's on a route that begins from the northern and eastern Turkey and ends in western, southern and north-western Turkey. Although internal migrations has slowed down in 2000's, some cities, for example Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Tekirdağ, Antalya and Bursa continued to be attraction centers for their peripheries. Both in this group of cities that continue attracting migrants and in the group of cities that are not attracting migrants for now - such as Adana and Mersin- but hosting too many migrant population, internal migration is emerging as a negative factor for ensuring safety and public order.

Key Words: Internal Migrations, Safety, Public Order, Crime.

* J.Bnb., Jandarma Astsubay Meslek Yüksek Okulu Komutanlığı Öğretim Başkanlığı, Mesleki Bilimler Bölümü, Öğretim Elemanı, yusufay17@yahoo.com

GİRİŞ

Türkiye’de yeni tanışan iki insan sıklıkla birbirlerine nereli olduklarını sorarlar. Eğer “İstanbuluyum, İzmirliyim, Bursalıyım, Ankaralıyım” gibi bir cevap alınır da müteakip sorunun “Peki, aslen nerelisiniz?” olması neredeyse kaçınılmazdır. Çünkü herkes, anılan kentler gibi, bazı kentlerin çok fazla göçmene ev sahipliği yaptığını bilir. Ülke içinde göç etmek, vatandaşlık bağı ile bağlı olsun ya da olmasın, Türkiye’de yaşayan her insanın anayasal¹ hakkıdır. Bu hak, uluslararası hukukta da² güvence altına alınmıştır. Bir hak olmanın ötesinde iç göçler, ihtiyaç duyulan işgücü ile işvereni buluşturarak üretime katkıda bulunur, heterojen toplum yapısının hazırlayıcısı olarak farklılıkların zenginliğe dönüşmesini sağlar ve kültürel kaynaşmayı pekiştirir. Öte yandan, düzgün yönetilememiş iç göç, göç alan kentler, buralarda yaşayan insanlar ve göçmenler üzerinde bazı olumsuz sonuçlar doğurur. Bu çalışmada, iç göçlerin söz konusu olumsuz sonuçlarından emniyet ve asayişle ilgili olanlar üzerinde durulacaktır.

1. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı iç göçlerin emniyet ve asayiş etkisini tespit etmek, olumsuz sonuçların giderilmesi için önerilerde bulunmaktır. Çalışmada iç göç, emniyet ve asayiş kavramları ele alınmış, bugüne kadar konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelenerek, iç göçlerin olumsuz etkileri ortaya konulmuştur. Bu etkilerden emniyet ve asayiş doğrudan etkileyen “şiddet, suç ve mafya yapılanması” üzerinde daha fazla durulmuş, bu bölümde Mersin ilinde yapılmış olan ve sonuçları daha önce yayımlanmamış bir alan araştırmasına da yer verilmiştir.

Çalışmada Mersin ili özelindeki bu araştırmaya yer verilmesinin literatüre katkı yapacağı, iç göçlere kolluk bakış açısı ile bakılarak, olumsuz etkilerin giderilmesi konusunda önerilere yer verilmesinin de çalışmayı önemli kılacağı değerlendirilmektedir.

2. İÇ GÖÇ OLGUSU

a. Tanımlar

Doğum ve ölüm oranları ile birlikte bir yerleşim biriminin nüfusundaki değişimin yönünü belirleyen bir faktör olan göç (Hinde, 1998:191):

- Bir politik ya da yönetsel birimin sınırlarını, belirli bir süre için geçmek (Boyle ve diğerleri, 1998),

- İnsanların belirli bir zaman boyutu içinde bir yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına geçişi (İçduygu ve Ünalın,1998),

- İnsanların gelecekteki yaşantılarının ya bir bölümünü ya da tamamını geçirmek üzere, bir yerleşim yerinden diğerine, yerleşmek amacıyla, yapmış oldukları coğrafi nitelikli yer değiştirme (Demir, 1997),

- Belirlenmiş bir zaman dilimi içinde, belirli bir alandan dışarıya olan yer değiştirmelerin tamamı (Tekeli ve Erder,1978) şeklinde tanımlanabilmektedir.

Göç, literatürde çok çeşitli şekillerde tasnif edilmiştir. Kapsadığı süreye göre; geçici göçler, transferler (tayin ve görev nedeni ile göç edenlerin yer değiştirmeleri) ve uzun dönem göçleri (Özcan,1997), göç edenin iradesi dışında gerçekleşmesine göre zorunlu göç (Hasankeyf'te olduğu gibi içinde yaşanan koşulların değişmesi nedeniyle, artık ikamet edilen yerde yaşama imkânının kalmaması) ve zorlama ile göç (devletin, rakip kabilenin, terör örgütlerinin vb. baskısı neticesinde) şeklinde (Gündüz ve Yetim, 1997) ayrımlar söz konusudur. Bu çalışmanın konusu olan iç göç ise bir ülke sınırları içerisinde gerçekleşen göç olup, göç yaklaşık 200 devleti birbirinden ayıran sınırlardan biri geçilmek sureti ile yapılıyorsa dış göç adını almaktadır (Castles, 2000).

Türk Dil Kurumunun Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğünde “göç eylemine katılan kişi” (Türk Dil Kurumu Sayfası [web], 2012) olarak tanımlanan göçmenin kim olduğu da tartışmalıdır. İş yeri şehir merkezinde, evi şehir dışında olan birisi işe gittiğinde göçmen midir, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine ne kadar süreliğine gitmek göçmen olmak için yeterlidir, ya da ikamet ettiği yerden kaç kilometre uzaklaşan göçmen olacaktır? Tüm bu sorulara verilecek net cevaplar yoktur. Uygulamada kimlerin göçmen olduğunun belirlenmesinde kabullerin öne çıktığı görülmektedir. Örneğin, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminden önce nüfus sayımlarının kural olarak beş yılda bir yapılmasının da etkisi ile, mevcut ikamet adresi ile beş yıl önceki ikamet adresi farklı olan bireyleri göçmen olarak kabul etmektedir ki, bu çalışmada da göçmen kelimesi ile TÜİK'in göçmen kabul ettiği bireyler kast edilecektir.

b. Hangi İnsanlar, Neden Göç Ederler?

İnsanların neden göç ettiğini açıklamaya çalışan pek çok yaklaşım söz konusudur. Bunlardan çok meşhur olanları arasında iktisatçıların sıklıkla öne sürdüğü fayda-maliyet yaklaşımı ve itici ve çekici güçler yaklaşımı olduğu

söylenbilir. Bu iki yaklaşım incelenince, göç etme potansiyeli olan bireyler de kısmen ortaya çıkacaktır.

Göçün beşerî sermaye kavramı içinde incelenmesi, fayda- maliyet yaklaşımı olarak adlandırılmaktadır. Beşerî sermaye, insanlara bilgi ve beceri kazandırmak için yapılan eğitim ve sağlık harcamalarını kapsamaktadır. Fayda-maliyet yaklaşımının temel savı; bireylerin göçten elde edecekleri kazançların, neden olacağı maliyetlerden fazla olması halinde göç edecekleridir. Buradan, bireylerin yüksek gelirli yerlere göç etmelerinin bekleneceği çıkartılabilir. Göç olgusuna fayda-maliyet yaklaşımı ile bir açıklama getiren iktisatçılar klasikler ve neo-klasikler olarak ikiye ayrılmaktadır. Klasik yaklaşımın öncüsü Theodore William Schultz'dur. Göçleri bir yatırım olarak gören Schultz'a göre, kırsal alanlarda bireylerin yeteneklerini açığa çıkartabilecek imkânlar kısıtlıdır. Bu sebeple bireyler, daha iyi işler bulabilecekleri, niteliklerini açığa çıkarabilecekleri kentlere göç etme eğilimindedirler. Neo-klasik iktisatçı Michael P. Todaro ise klasiklerden farklı olarak, göçün başlıca sebebinin; bölgeler arası sosyo-ekonomik eşitsizlikler olduğunu ve kentlerde işsizliğin artma eğiliminde olmasına rağmen, kent ve kır arasındaki "beklenen ücret farklılığı"nın insanların kırdan kente göç etmesine neden olduğunu öne sürer (aktaran Çelik, 1999).

Everett S. Lee'ye göre ise "İnsanlar neden göç eder?" sorusunun cevabı "itici ve çekici" güçlerde yatar. Lee'ye göre, göçmenlerin yaşadıkları yerleri terk etmelerine neden olan faktörlere itici, hedef yaşam alanını cazip hale getiren faktörlere ise çekici güçler denilmektedir (1969). Yaşanan yerde iş imkânlarının azlığı, elverişsiz iklim koşulları, terör olayları, iç savaşlar, doğal afetler vb. olumsuzluklar itici güçler arasında, yeni ve yüksek/potansiyel yüksek getirili iş kolları, ılıman bir iklim, gelişmiş altyapı, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim kolaylığı, günlük hayatın güven telkin etmesi vb. de çekici güçler arasında sayılabilir. Keleş (2002:66-74), itici ve çekici güçler yaklaşımına özünde sadık kalmakla birlikte, itici güçler ve çekici güçler arasında irtibat kurmaya yarayan her türlü gelişmeden (örneğin ulaşımı sağlayan yollar ve araçlar, bilgi akışını sağlayan her türlü iletişim aracı, kente daha önce göç etmiş ya da zaten kentte yaşayan bir tanıdığın bilgi aktarması) oluşan "İletici Güç"lerin de göçün gerçekleşmesi açısından üçüncü unsur olarak var olması gerektiğini savunur.

Toplumda herkes göç etme kapasitesine sahip ve yerinde kalma kararını bilinçli olarak verecek kapasitede değildir. Gözlemler bir toplumda herkesin göç etmediğini, göçün "seçici" olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmalar kişinin göç etme kapasitesini yaş, cinsiyet, etnik köken, evlilik

durumu, beyaz yakalı ya da mavi yakalı olma durumu gibi özelliklerin etkilediğini ortaya koymuştur. Bu değişkenler incelendiğinde göçün, genellikle yaş, hüner (vasıf) ve cinsiyete göre seçici olduğu görülmüştür (Tekeli ve Erder,1978).

Yaşa göre seçiciliğe bakıldığında, göçmenlerin büyük çoğunluğunun 20-30 yaş grubunda olduğu görülmektedir (Tekeli ve Erder,1978:34). Vasfa göre seçiciliğe gelince, eğer göç eden kişi varış noktasındaki pozitif değerlerden faydalanmak için göç ediyorsa, göçün seçiciliği vasıflı olanlardan yanadır. Eğitim, vasfı yaratan en önemli unsurlardan biridir. Yapılan çalışmalar diğer değişkenlerin aynı kalması şartıyla, eğitim seviyesi yüksek bireylerin ilk önce göç ettiklerini ortaya koymaktadır (Todaro, 1981). Eğer göçün sebebi, kaynak yerdeki itici güçler ise, önce vasıfsızlar göç edecektir (Tekeli ve Erder, 1978). Cinsiyete göre seçicilik incelendiğinde ise göç edilecek mesafe arttıkça göçmenler arasındaki kadın sayısında azalma görülmüştür (Lee, 1969).

c. Türkiye’de İç Göçler

Türk tarihi incelendiğinde göçün bir yaşam tarzı olduğu görülür. Yaşam koşullarının dayanılmaz hale gelmesiyle Orta Asya’yı terk ederek göçerlik tarihlerini yazmaya başlayan Türkler, ağırlıklı olarak hayvancılıkla uğraşmaları ve bu yüzden de otlaklara ihtiyaç duymaları yüzünden adeta göçebe bir yaşam tarzını benimsemek zorunda kalmışlardır (Oğuz, 2003).

Türkiye genelinde tüm nüfusun %25,6’sının yaşamları boyunca en az bir kez göç ettikleri tespit edilmiştir (İçduygu vd.,1998:224). Söz konusu göçlerin detayına gelince, öncelikle Cumhuriyet tarihinde 1920’ler ile 1950 arası iç göç açısından durgun yıllardır. 1950’li yıllara gelindiğinde, Türkiye iki gerçekle karşı karşıya kalmıştır: Birincisi, nüfus I. Dünya Savaşı’ndan çıkmayı takip eden ilk yıllara oranla çok hızlı artmıştır. İkincisi ise tarımda hızlı bir makineleşme hareketi yaşanmıştır. Marshall planının uygulanmasına paralel olarak 1948’de 1800 olan traktör sayısı 1956’da 44.000’e yükselmiş, 1970’lerde 100.000’i bulmuştur. (Tekeli,1978:303). Keleş’e göre ülkemizdeki traktör sayısı 1973’te 156.139’a, 1983’te 491.000’e 1986’da 610.335’e ve 1992’de 723.000’e çıkmıştır. Traktör sayısındaki bu artış, traktör başına düşen işlenecek tarla miktarını azaltmış, insan işgücüne duyulan ihtiyaç her geçen gün azalmıştır. Keleş (2002), bir traktörün tarımdan ayırdığı insan sayısının kaynaklarda 3,4,7 ve 9 olarak değiştiğini belirterek, kendisinin bu sayıyı ortalama 6 olarak kabul ettiğini belirtmekte ve bu kabullenmeden hareketle 2002 yılına kadar 2.5-3 milyon civarında köylünün sadece traktörün tarıma girmesi yüzünden köyünden ayrıldığını, bunların aileleri ile birlikte 8-9 milyon

civarına ulaştığını tahmin etmektedir. Buradan hareketle kentsel nüfustaki artışın yaklaşık yarısına traktörün tarıma girmiş olması sebep olmuştur demek yanlış olmayacaktır. Hızlı nüfus artışı ve tarımda makineleşmenin bir sonucu olarak kırsal alanlarda iş bulamayan insanlar kentlere göç etmeye başlamışlardır. Bir fikir vermesi açısından yıllara göre kırsal ve kentsel nüfus oranları Tablo-1’de görülmektedir.

Tablo-1: Nüfusun Kır ve Kente Dağılımının Yıllara Göre Değişimi³

Nüfus Sayım Yılı	Kırsal Nüfus Oranı	Kentsel Nüfus Oranı
1927	83.8	16.2
1935	83.4	16.6
1945	81.6	18.4
1955	77.5	22.5
1965	70.1	29.9
1975	57.4	42.6
1985	48.9	51.1
1990	43.7	56.3
2000	35.01	64,9
2012 ⁴	21.8	78.2

Başlangıçta bir şehirleşme hareketi olarak başlayan iç göç, 1980’lerden itibaren sadece köyden kente olmaktan çıkmış ve şehirden şehre göç edenlerin oranı da artmıştır. İstanbul, Ereğli, İskenderun ve Batman gibi sanayi merkezlerindeki istihdam oranı yüksekliği ve yüksek ücretler, insanların buralara akın etmelerine yol açmıştır. Bu yerlerin esasen çekiciliği sanayi kentleri olmasından kaynaklanmaktadır (Keleş, 2002: 72). Türkiye’nin tamamı göz önüne alındığında sanayi tesislerinin ağırlıklı olarak Marmara Bölgesi, İzmir ve çevresi ile Çukurova (Adana ve Mersin)’da toplandığı görülür. Bu yörelerin çekiciliği, İstanbul, İzmir ve Mersin’de iklim faktöründe olduğu gibi, diğer bazı çekici özellikleri de ilave edilince artmakta ve göç almaya devam etmektedirler. Yine bu dönemde şehirden şehre göçlerin bir tetikleyicisinin de iletici faktörler olduğu söylenebilir. İtici ve çekici faktörlerin tamamlayıcısı olan iletici faktörler de 1950 sonrası meydana gelen değişimler de iç göçü oldukça hızlandırmıştır. Ulaştırma kesiminin ulusal gelir içindeki payı 1938’de %4 iken, bu oran 1960’ta %7,5’e, 1981’de %8,9’a, 1995’te haberleşme ile birlikte %21’e çıkmıştır (Keleş, 2002: 70). Neredeyse her eve televizyon, gazete, radyo ve 2012 itibari ile internetin girmesi, sosyal paylaşım ağlarının günlük hayatta organize olabilme platformları haline gelmesi, insanları diğer kentlerdeki fırsatlardan haberdar etmiş, araç sayısındaki artış ve genişleyen karayolu ağıyla da kentten kente gitmek sorun olmaktan çıkmıştır.

1980 sonrası dönemde göç nedenleri arasında terör, terörle mücadele ve bu ikisinden de kaynaklanan güvenlik endişelerini de eklemek gerekir. Yapılan bir araştırmada Diyarbakır, Adıyaman, Gaziantep, Mardin ve Şanlıurfa'da oturan ya da bu illerden İstanbul, İzmir ve Adana'ya göç etmiş olanların %85'i göç nedeni olarak ekonomik nedenleri sayarken, % 3,3'ü güvenliği bir göç nedeni; olarak görmektedir (ODTÜ: 1994). Bir başka araştırmada ise göçün nedeni % 35,8 işsizlik, % 25,3 geçim sıkıntısı ve % 10,5 can güvenliği şeklinde çıkmıştır (Özdağ, 1995). Kızılçelik'in Mersin'de yaptığı bir çalışmada göç nedenleri; işsizlik % 42,9, geçim sıkıntısı % 32,2, can güvenliği % 28,7, terör % 22,9, topraksızlık %13,6 olarak ortaya çıkmıştır (1997:663)⁵.

Yıllar itibari ile en çok göç veren ve alan illere gelince; 1950 -1965 yılları arasında en çok göç alan iller İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Adana, Eskişehir, Kırklareli, Manisa ve Sakarya'dır. Bu dönemde en çok göç veren iller ise, Erzincan, Giresun, Rize, Çankırı, Bilecik, Gümüşhane'dir (Akkayan, 1979). 1965 -1975 yılları arasında en çok göç alan iller İstanbul, İzmir, Mersin, Antalya, Bursa ve Denizli'dir. Bu dönemde en çok göç veren iller ise, Tunceli, Şanlıurfa, Kars, Çankırı, Sivas, Erzincan, Gümüşhane ve Sinop'tur. (Cerit, 1986) 1975-1990 yılları arasında en fazla göç alan ilk on il Tablo-2'de, en fazla göç veren ilk on il ise Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo - 2 : 1975-1990 Arasında En Çok Göç Alan İlk 10 İl (Demirci ve Sunar, 1998:136).

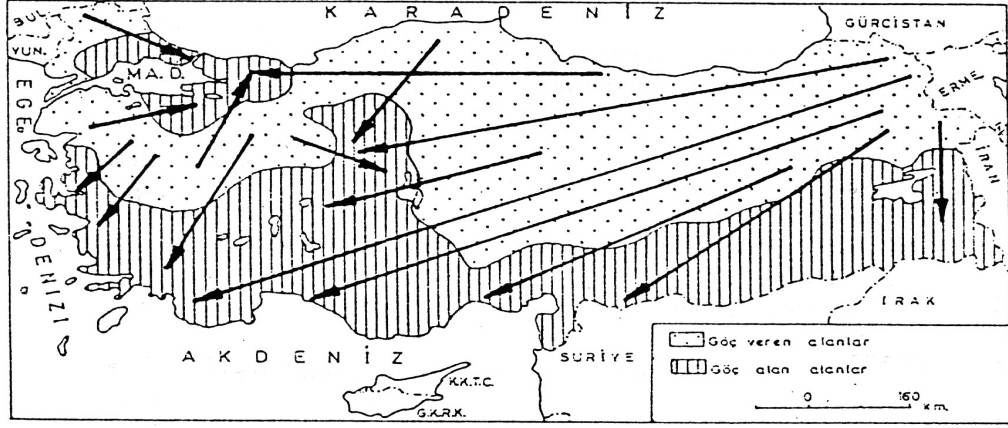
EN FAZLA GÖÇ ALAN İLK 10 İL (1975-1990)						
İLİN ADI	1975-1980		1980-1985		1985-1990	
	Net Göç	Net Göç Hızı (%)	Net Göç	Net Göç Hızı (%)	Net Göç	Net Göç Hızı (%)
Kocaeli	53.640	112,94	41.287	67	83.262	108,21
İstanbul	288.653	73,44	297.598	60,49	656.677	107,56
Antalya	17.142	26,52	25.339	32,82	82.737	89,65
Mersin	40.723	57,48	49.593	56,50	74.717	68,30
İzmir	119.896	73,75	82.173	41,93	146.208	63,76
Bursa	58.720	61,04	47.434	41,06	83.641	61,62
Tekirdağ	4.849	16,50	3.438	10,30	17.907	46,69
Muğla	1.659	4,29	3.058	7,03	15.998	32,88
Aydın	9.382	16,66	9.365	14,73	19.077	27,05
Ankara	49.499	20,63	36.631	12,96	69.511	24,90

Tablo - 3: 1975-1990 Arasında En Çok Göç Veren İlk 10 İl (Demirci ve Sunar, 1998:136)

EN FAZLA GÖÇ VEREN İLK 10 İL (1975-1990)						
İLİN ADI	1975-1980		1980-1985		1985-1990	
	Net Göç	Net Göç Hızı (‰)	Net Göç	Net Göç Hızı (‰)	Net Göç	Net Göç Hızı (‰)
Ağrı	-24.986	-80,55	-19.005	-53,48	-37.312	-95,40
Artvin	-12.687	-61,21	-10.855	-51,13	-20.372	-98,61
Muş	-16.397	-66,43	-14.346	-49,36	-33.829	-100,46
Sivas	-50.302	-75,36	36.687	-54,62	-76.451	-105,83
Erzurum	-46.093	-66,34	48.745	-64,82	-88.298	-113,17
Bayburt	Bayburt, bu yıllarda il değildi.				-13.808	-133,16
Gümüşhane	-21.762	-86,16	-14.075	-54,15	-22.305	-135,29
Siirt	-10.922	-29,47	-18.232	-41,70	-31.311	-140,73
Tunceli	-13.318	-93,72	-17.797	-123,90	-20.332	-153,81
Kars	-70.872	-113,06	-50.246	-77,94	-105.025	-163,54

Göçler açısından oldukça hareketli olan 1975-1990 arası dönem incelendiğinde, öteden beri göçler için hedef olan illerin (İstanbul, İzmir, Mersin, Bursa) yanı sıra, 1980 yılına kadar yoğun bir göçle karşı karşıya kalmayan Tekirdağ, Antalya ve Muğla gibi sahil kentlerinin de yoğun göç almaya başladığı söylenebilir.

Aynı dönemde, Türkiye’de iç göçlerin yönünün yukarıdaki haritada görüldüğü üzere, Kuzey ve Doğudan, Güney ve Batı, Kuzeybatı ile merkezde Ankara’ya doğru olduğu anlaşılmaktadır.

Harita: Türkiye’de 2000 yılı Nüfus Sayımı Öncesinde Göç Alan ve Veren Alanlar (Gümüş, 1998:79)

2000 yılı nüfus sayımına göre en çok göç alan ve veren iller Tablo-4’te verilmiş olup, genel göç mihverlerinde esaslı bir değişim olmamıştır. Ancak 1990’lı yıllara kadar sürekli göç veren Bilecik, Isparta ve Çanakkale’nin 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre en çok göç alan iller arasına girdiği dikkat çekmektedir.

Tablo - 4: 2000 Nüfus Sayımına Göre En Çok Göç Alan ve Veren İlk 10 İl (TÜİK, [web], 2013)

EN FAZLA GÖÇ ALAN VE VEREN 10 İL (2000)					
İLİN ADI	ALAN İLLER		VEREN İLLER		İLİN ADI
	NET GÖÇ	NGH ⁶ (%)	NGH (%)	NET GÖÇ	
Tekirdağ	51.335	96,8	- 106,7	- 13.526	Ardahan
Muğla	42.921	70,2	- 86,8	- 15.658	Bartın
Antalya	90.457	64,3	- 75,7	- 16.387	Sinop
Bilecik	10.105	57,9	- 75,1	- 17.062	Siirt
İstanbul	407.448	46,1	- 73,8	- 44.009	Zonguldak
Bursa	85.325	45,1	- 70,2	- 40.745	Adıyaman
İzmir	120.375	39,9	- 67,6	- 42.082	Mardin
Isparta	13.869	30,7	- 63,6	- 11.560	Artvin
Çanakkale	11.491	27,4	- 61,1	- 18.331	Kars
Ankara	90.884	25,6	- 59,8	- 24.069	Muş

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 2010-2011 döneminde en çok göç alan ve veren iller ise Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo - 5: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine Göre 2010-2011 Döneminde En Çok Göç Alan ve Veren İlk 10 İl (TÜİK, [web], 2013)

EN FAZLA GÖÇ ALAN VE VEREN 10 İL (2010-2011 DÖNEMİ)					
İLİN ADI	ALAN İLLER		VEREN İLLER		İLİN ADI
	NET GÖÇ	NGH (%)	NGH (%)	NET GÖÇ	
Tekirdağ	13.645	16,58	-46,67	-48.858	Van
Antalya	26.856	13,23	-24,75	- 11.670	Yozgat
Ankara	54.479	11,2	-20.88	-3.740	Çankırı
Gümüşhane	1.438	10.92	-20.86	-5.292	Kırıkkale
Eskişehir	7.137	9,18	-18,54	-5.722	Kars
İstanbul	121.782	8,98	-17,78	-13.588	Trabzon
Kocaeli	13.244	8,3	-17,24	-9.674	Ağrı
Muğla	5.805	6,95	-16,81	-10.066	Adıyaman
Bursa	15.985	6,05	-16,29	-1.765	Ardahan
Malatya	3.410	4,51	-15,44	-5.254	Niğde

Bu dönem tüm iller açısından incelendiğinde, İstanbul, Ankara, Bursa ve Antalya gibi illerin çekim merkezi olmaya devam ettikleri, daha önce düzenli olarak göç alan bazı illerin (Adana ve Mersin gibi) bu dönemde göç verdikleri, 2010 yılında Van'da meydana gelen depremin ilin en çok göç vermesine neden olacak kadar önemli bir itici faktör olarak ortaya çıktığı, Malatya ve geleneksel olarak göç veren bir il olan Gümüşhane'nin çevre iller için birer çekim merkezi haline geldiği anlaşılmaktadır.

Türkiye'de iç göçlerin kısaca incelendiği bu bölümde sonuç olarak İstanbul, Kocaeli, Bursa, Ankara, İzmir ve Tekirdağ gibi 1990'lı yıllara kadar yüksek hızda göç alan illerin net göç hızlarının 2000'li yıllarda düştüğü, bir anlamda bu kentlerin göçe doymaya başladığı; buna mukabil daha önce az göç alan, hatta göç veren bazı illerin (Malatya, Isparta ve Çanakkale gibi) ise net göç hızlarının arttığı görülmektedir. Bu durum, bir çok yazarın (Keleş, 2002; Irmak,1982; İçduygu ve diğerleri 1998) iç göçlerin, özellikle de kırdan kente göçlerin olmaması halinde, kentleşme ve modern Türkiye diye bir şey de olmayacağı tezi ile de örtüşmektedir; kentleşmenin daha yüksek olduğu metropollerde göç yavaşlarken, görece geri kalmış illerde kentleşme hareketleri, buna bağlı olarak da göçler hız kazanmıştır.

3. İÇ GÖÇLER, EMNİYET VE ASAYİŞ İLİŞKİSİ

a. Emniyet ve Asayiş Kavramları

İç göçler ile ilgili detaylara yukarıda değinilmiştir. İç göçlerin emniyet ve asayiş etkilerinin incelenmesi amaçlandığına göre bu iki kavramın da açıklanması gerekir. Emniyet ve asayiş kavramları günlük hayatta sıkça referans yapılan kavramlardır. Şehirlerden, semtlerden hatta özellikle üçüncü dünya ülkeleri başta olmak üzere ülkelere bahsedilirken, emniyetsiz oldukları, asayişlerinin bozuk olduğu, buralara gidecek olan turist, öğrenci vb. gibi çeşitli sıfatlarla tanımlanabilecek insanların dikkatli olmaları gibi ikazlara sıkça rastlanır.

Kolluğun emniyet ve asayişten ne anladığına gelince, Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği (1983, Madde:3), emniyet kavramını “Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik sabotaj, tehlike ve kazaları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hal”, asayiş kavramını ise “Hukuka uygun önlemlerin alınması sonucu devlete, topluma kişilere, mal ve eşyalara yönelik, tehlike kaza ve sabotajların söz konusu olmadığı bir ortam, düzensizlik ve karışıklıkların önlenmesi, hayatın normal akışının sağlandığı hâl, dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın inanç” olarak tanımlamaktadır. Söz konusu tanımlardan yola çıkarak, emniyetin asayiş için temel şart olduğu, ancak yeter şart olmadığı, sübjektif bir unsur olan “kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın inanç” unsurunun eksikliği halinde asayişin sağlanamayacağı söylenebilir.

İç göçlerin üretim ve kentleşme açısından olumlu sonuçları olduğuna değinilmiştir. Ancak, kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin işbirliği eksikliği neticesinde, iyi yönetilemeyen iç göçler emniyet ve asayişini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen bazı sorunlara yol açabilir. Bu sorunlardan bazıları aşağıya çıkarılmıştır.

b. İç Göç Kaynaklı, Emniyet ve Asayiş Etkileyebilecek Sorunlar

(1) Kaynak Bölgede Ortaya Çıkan Sorunlar

Göçün yaşa göre seçiciliği yüzünden, göç sonrası kaynak bölgede yaşlı insanlardan oluşan bir işgücü kalacaktır. İşgücünün yaşlı olması özellikle tarım sektöründe üretimi azaltacak, yerleşim yerinin çekiciliğini azaltacak, sonuçta yeni göç dalgaları kaçınılmaz hale gelecektir. Göç eden bireyler sadece üretim kapasitelerini taşıyarak değil, aynı zamanda birer tüketici olarak

da kaynak bölge pazarlarının önemini kaybetmesine neden olacaklardır. Bu sebeplerden dolayı zamanla adeta “hayalet görünümünde yerleşim yerleri” (Oğuz, 2003) oluşacaktır.

(2) Gecekondulaşma

Kentbilim Terimleri Sözlüğüne göre gecekondu, “bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında onamsız olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü” olarak tanımlanmaktadır. Öngör’e göre, gecekondulaşma iç göçün yarattığı bir sorundur ve Türkiye bu sorunla II. Dünya Savaşı’ndan sonra tanışmak zorunda kalmıştır (1964).

Aşağıdaki tablo verileri, 47 yıllık bir seyirde Türkiye’de gecekondu artışına ışık tutmaktadır.

Tablo - 6: 1955’ten 2002’ye Gecekondu Sayısı ve Gecekondu Nüfusun Değişimi (Keleş, 2002: 557).

Yıllar	Gecekondu Sayısı	Gecekondularda Yaşayan Nüfus	Gecekondularda Yaşayan Nüfusun Kent Nüfusundaki Payı (%)
1955	50.000	250.000	4,7
1960	240.000	1.200.000	16,4
1965	430.000	2.150.000	22,9
1970	600.000	3.000.000	23,6
1980	1.150.000	5.750.000	26,1
1990	1.750.000	8.750.000	33,9
1995	2.000.000	10.000.000	35
2002	2.200.000	11.000.000	27

Gecekondulaşmayı bir büyük kent ve gelişmiş bölge sorunu olarak kabul eden Keleş’e göre, ülke nüfusunun yaklaşık 7’de 1’ine denk gelen 10.000.000’den fazla insan gecekonduya yaşamaktadır. Toplam gecekonduların %30’u sağlam, % 40’ı onarılabılır ve %30’u da çürük durumdadır. Üçte ikisinde şebeke suyu, % 40’ında ise elektrik yoktur. İstanbul’da gecekonduya kişi başına düşen kullanım alanı 7-8 metrekare iken, bu oran diğer evlerde ortalama 24,3 metrekaredir (2003). Bayhan’a göre, bazıları gecekonduların göç eden insanların kentle bütünleşmede bir tampon

mekanizma olduğunu iddia etseler de, gecekondualarda yaşayanlar kırsal kente taşımakta, kente eklenmemektedirler(1997). Türkdoğan (1974) da benzer görüşler öne sürerek gecekonduaların yabancılaşıma, alt-kültürler yaratmaya hizmet ettiğini, bir “yoksulluk kültürü” oluşturarak kentle bütünleşmeye engel olduğunu belirtmektedir.

(3) İşsizlik

İşsizlik, iç göç ile iç içe geçmiş bir kavramdır. İşsizlik, itici bir faktör olarak iç göçlere, aşırı iç göçler ise kentsel işsizliğin artmasına neden olur. Kente göç edip de iş bulmayı başaran göçmenlerin büyük bir kısmı da geçimini sürdürmek için ya mevsimlik işlerde ya da vasıf gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır ki, bu iş kolları, sanayileşmiş bir düzene ait olmaktan çok, modern ile sanayi-öncesi feodal kentsel iş yapısının çapraşık bir birleşimidir (Kıray, 1999). Görüldüğü gibi işsizlik nedeni ile köyden kente göç eden birey, kentlerin kırsal bölgeden kopan nüfusu arzu edilen hızda eritecek kapasitede olmamasından dolayı ya yine işsiz kalmakta, ya da vasıf gerektirmeyen, mevsimlik işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Erdoğan (1985'ten aktaran Bayhan, 1997), işsizliği; bireyin, ailesinin ve toplumun varlığını, refah ve mutluluğunu tehdit eden bir sosyal problem olarak görür. Yazara göre, işsizlik, intiharlara, boşanmalara, alkolizme, hırsızlığa, silahlı soygunlara, cinayetlere, kişilik ve sosyal sistemde çözümlere sebep olan en önemli faktörlerden biridir.

(4) Kültürel Boşluk

Kültür, toplum üyeleri tarafından hayata geçirildiğinde, toplum üyelerinin uygun ve kabul edilebilir gördüğü aralığa uygun düşen davranışlar üreten kurallar ve standartlar kümesidir. Nesilden nesile dil ile aktarılır (Haviland, 2002). Kültürün maddi ve manevi olarak iki boyutu vardır. Fiziki yerleşme mekânının değişmesi, günlük hayatta kullanılan eşyaların değişmesi, ev eşyalarının değişmesi ve meslek değiştirme kültürün maddi boyutu ile ilgili iken (Bayhan,1997), bu değişimler olurken, değişimlere toplumun genelinin yadırgamayacağı bir uyum sağlayabilmek manevi boyutu ile ilgilidir. Örnek vermek gerekirse son model bir araba almak kültürün maddi boyutu ile ilgili iken, trafikte kadın sürücüyü sıkıştırarak rahatsız etmemek, arabada yüksek sesle değil de makul ölçüler içerisinde müzik dinlemek manevi boyutu ile ilgilidir. Bir başka örnek olarak bir cep telefonu cihazı sahibi olmak kültürün maddi boyutunu oluştururken, sinemada cep telefonunu kapatmak kültürün manevi boyutu ile ilgilidir. İç göç ile köyden kente gelmiş bir bireyde kültür değişmesi olması kaçınılmazdır. Kültür değişmesi sürecinde maddi kültürün

manevi kültürden daha hızlı değişmesi, kültürün iki unsuru arasındaki uyumsuzluk kültürel boşluğa ya da kültürel gecikmeye yol açmaktadır. Yapılan çalışmalar kırdan kente göç edenlerin kentle bütünleşmesinin daha çok maddi boyutta olduğunu, sosyal ve davranışsal bütünleşmenin ise daha yavaş olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle kadınlara ilişkin davranış normları ve geleneklerdeki değişme daha yavaş olmaktadır. Kırdan kente göç edip de gecekonduda yaşayanlar bir alt kültür oluşturmaktadırlar (Gökçe ve diğerleri, 1993:2) Geleneksel gecekondulu erkekleri kadınların ahlakı bozulmasını diye apartman semtlerine taşınmayı istememektedir (Ayata,1989:122) Sonuç olarak maddi kültür öğelerine bir kentli kadar olmasa da çabuk uyum sağlayan bireyler, manevi kültür değişimine ayak uydurmakta gecikince kültürel boşluğa düşmekte ve kent kültürüne yabancılaşabilmektedirler.

(5) Gettolaşma

Hem kültürel açıdan, hem de fiziksel olarak kentten soyutlanmış bölgelere "getto" adı verilmektedir. Kızılcılık ve Erjem (1996)., özellikle gelişmekte olan ülkelerin, kent merkezleri çevresinde, kırsal nüfusun kente hızlı göçü sonucu getto tarzı gecekonduların oluşacağını belirtirler. Burada bahsedilen, aynı yerden göç edenlerin bir araya gelerek oluşturdukları, mekansal gettolaşmadır. Balcıoğlu ve diğerleri (2001) bir kentte bazı işlerin aynı memleketten olanlarca yapılmasını, mesela İstanbul'da kapıcıların Sivaslı ya da Kastamonulu, simitçilerin Tokatlı, fırıncıların Rizeli, hamalların Siirtli ya da Bingöllü, semt pazarcılarının Karslı olmasını da "mesleki gettolaşma" olarak görmektedirler.

Gettolaşmanın en önemli sakıncaları; kentsel protesto hareketlerine sahne olmaları, kentin varlıklı kesiminde görülmeyen bir cemaatleşme hareketi, göç edenlerin göç edilen kentin yerli ve varlıklı kesimini düşman olarak görmesi yüzünden toplumsal kaynaşmayı engellemesidir. Gettolaşma; göç eden bireyin göçün etkilerini algılamasını değiştirmekte, içe kapalı sosyal ortamda adeta "herkesin birbirini doldurması" neticesinde, göçün doğasında olan ilk başta işsiz ve evsiz kalabilme gibi sorunların kaynağının göç edenin kendine yakıştırdığı bir kimlikten kaynaklandığını zannetmesine yol açabilmektedir (Ay, 2004).

(6) Şiddet, Suç ve Mafya Yapılanması

Kırdan kente yoğun ve düzensiz göçler, kentte tutunamayanların, şiddet ve suç eylemlerine katılmalarına neden olabilmekte, sağlıklı kentleşme Türkiye'de şiddetin en önemli kaynaklarından birini meydana getirmektedir (Bayhan,1997).

Organize suç örgütleri ve diğer suç yapılanmaları, geçiş halindeki toplumlarda, özellikle toplumsal eşitsizliğin bulunduğu ortamlarda kolay yaşam bulmaktadır. Böyle ortamlarda bu tarz suç örgütlerine destek vermeye hazır bir potansiyel kitle vardır. Göçlerin oluşturduğu gecekondu semtleri, toplumsal eşitsizliğin had safhada hissedildiği yerlerdir. Göç ettiği zaman sıkıntılarının çözümünü gecekondu mafyası, terör mafyası gibi suç odaklarında bulan, yani “talep eden” konumundaki göçmen, kendi işlerini yoluna koyduktan sonra, ya kendisi bu tür suç örgütlerine girerek, ya da çocuklarından birisi bu tür bir organizasyona dâhil olarak, kendisinden sonra kente göç edenler için bu sefer “arz eden” konumuna gelmektedir (Bayhan,1997).

Net göç hızının pozitif olduğu bölgelerde mala karşı suçlar, adliye karşı suçlar ve kamu sağlığına karşı suçlar artmaktadır (Sanlı, 1998). Ay, Mersin ilinin metropol ilçelerinde (Mezitli, Yenişehir, Akdeniz ve Toroslar) yaptığı araştırmada, alanı 2003 yılında buraların emniyet ve asayişinden sorumlu olan 13 polis karakolu ile İl Merkez Jandarma Komutanlığının sorumluluk alanından oluşmak üzere 14 parçaya bölmüştür. Bu parçaların nüfus ve aldıkları göç oranı Tablo-7’de görülmektedir.

Tablo - 7: Mersin’in Metropol İlçelerinde, Nüfusun Karakol Sorumluluk Bölgelerine Göre Dağılımı.

Mersin Metropol İlçelerdeki Karakol Sorumluluk Bölgelerinde Nüfus, Yerli ve Göçmen					
Karakol Adı	Nüfusu	Yerli Halk	Göçmen Halk	Yerli Halk (%)	Göçmen Halk(%)
Şehit Ramazan Yılmaz	42500	25000	17500	59	41
Soğuksu	65000	50000	15000	77	23
Yumuktepe	44250	4500	39750	10	90
Şehit Natık Karadeniz	49700	10000	39700	20	80
Karacailyas	9400	900	8500	10	90
Osmaniye	125000	93750	31250	75	25
Güneykent	45600	13700	31900	30	70
Mağazalar	42500	14900	27600	35	65
Çarşı	39400	16950	22450	43	57
Şehit Resul Polat	53100	37200	15900	70	30
Siteler	55000	5500	49500	10	90
Kazanlı	11850	10650	1200	90	10
Cumhuriyet	58000	39000	19000	67	33
İl Merkez J. K.lığı	132500	120000	12500	91	9
Toplam	773800	442100	331700	56	44

Müteakiben, iç göç oranları %25 (dahil) ve daha az olan karakollar 1. grubu, %26- %50 (dahil) aralıkta kalan karakollar 2. grubu, %51- 75 (dahil) aralıkta kalan karakollar 3. grubu, %75'ten fazla göç alan karakollar ise 4. grubu oluşturacak şekilde bir gruplandırma yaparak, karakolların 1993-2002 yılları arasında tuttuğu suç defterlerini taramıştır. Bu tarama neticesinde, defter kayıtlarına göre suç işleyenlerin göçmen olup olmadıklarını tespit etmiş, göç oranı yüksek olan karakol bölgelerinde işlenen suçların, göç oranı yüksek olmayan karakol bölgelerinde işlenen suçlardan tür ve miktar bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık gösterip/göstermediklerini ise, Kruskal Wallis H testi uygulayarak ortaya koymuştur. Araştırma neticesinde, 6136 sayılı kanuna muhalefet⁷ suçu ($\alpha=0.05$, s.d.=3, $\chi^2=8,022$, $p=0,046$), mala karşı suçlar⁸ ($\alpha=0.05$, s.d.=3, $\chi^2=10,484$ $p=0,015$) ve kaçak elektrik kullanma ($\alpha=0.05$, s.d.=3, $\chi^2=8,077$ $p=0,044$) suçlarının göçmen oranı arttıkça arttığı ortaya çıkarken, diğer suçlarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Ay, 2004)

(7) Göç Edenlerin Sağlık Sorunları

Sır ve diğerlerine (1998) göre göç, genelde olumsuz yaşam koşullarının çok olduğu kırsal alandan modern kentlere doğru olduğundan, göçmenlerin sağlık düzeylerinde bir yükselme olmasına karşın, başta *Post-traumatic Stress Disorder* -Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) adı verilen rahatsızlık olmak üzere, ruhsal hastalıklarda bir artış gözlenmektedir.

Göçün kişiliğe etkisi üç aşamada incelenebilir. Birinci safha göç öncesi safhadır ve bireyin normal bir kişiliği vardır. İkinci safha olan göç esnasında birey bazı sarsıntılar yaşar, bunun sonucunda TSSB görülür. Üçüncü aşama göç sonrası aşamasıdır. Bu aşamada birey ya kente uyum sağlar, ya da kendi kültür değerlerini korumaya çalışır. Genellikle birinci kuşak göçmenler değerlerini korurlarken bunların çocukları olan ikinci kuşak göçmenler, yüksek taklit yetenekleri sayesinde kent şivesini, kentli giyim tarzını çabuk öğrenirler; fakat kentli yaşlıları ile daha çok benzeşebilecekleri başka ortak yönler bulamazlar. Bir yandan, aileleri tarafından kendi kültürlerinden uzaklaşmakla suçlanırlarken öte yandan da toplum tarafından kent yaşamına eklemlenmeleri beklenmektedir. İkinci kuşak göçmen için bu kargaşa ortamından kaçmanın en kolay yolu uyuşturucu maddelere ve alkole sığınmaktır. Göç alan yerleşim yerlerinde yapılan çalışmalara göre uyuşturucu madde ve alkol kullanımı açısından bir sıralama yapılırsa; ikinci kuşak göçmenlerin birinci (en çok kullanan), yerli halkın ikinci ve birinci kuşak göçmenlerin üçüncü sırada olduğunu göstermiştir (Balcıoğlu ve diğerleri, 2001).

SONUÇ

Tarım toplumlarından sanayi toplumlarına, sanayi toplumlarından ise bilgi toplumlarına geçişin durağan toplumlarla gerçekleşmesini beklemek anlamsızdır. Bu kapsamda her ülkede iç göçler yaşanmış, köylüler kentlere; küçük kentlerde yaşayan kentliler, daha iyi yaşam imkânları bekledikleri büyük kentlere göç etmiş, emek ve sermaye buluşarak üretime dönüşmüştür. Türkiye’de de tarımda makineleşmenin yarattığı işsizlik, kırsal alanlardaki verimsiz tarlalar, 1980’den sonra kısmen terör ve terörle mücadele gibi itici faktörlerin yarattığı, ulaşım ağları ve haberleşme imkânlarındaki artışların ise katalizör vazifesi gördüğü iç göçler, 1950’lerden itibaren hızlanarak 2000’li yıllara kadar devam etmiştir. 2000’li yıllarda göç hızlarında yavaşlamalar olsa da, nüfusun durgun hale gelmediğini söylemek doğru olacaktır.

İç göç, üretimi ve kentleşmeyi yaratan faktörlerden biri olmanın yanı sıra, seyahat ve yerleşme hürriyeti kapsamında değerlendirilerek anayasa ve uluslararası hukuk kuralları ile de korunan bir değerdir. Öte yandan güvenlik, başka bir ifade ile emniyet ve asayiş de günlük hayatın vazgeçilmez gereksinimlerindedir. İnsanların, 24 saat güvenlik görevlisi olan siteden ev almak istemesi, çocuğunun gittiği okulda güvenlik kameraları olmasını tercih etmesi, güvenli bulmadığı ülkelere seyahat etmemesi, bu gereksinimin bir sonucudur. Güvenlik ve göç kavramlarını birlikte düşününce; iç göçlerin, göç edilen yerin, kaynak bölgenin ve göç edenin emniyet ve asayişine zarar vermemesi arzu edilir. Ancak çalışmada değinildiği üzere, iç göçler kaynak bölgeyi “hayalet şehir” haline getirebilmekte, hedef bölgede gecekondulaşma, işsizlik, kültürel boşluk ve gettolaşmaya sebep olmakta, şiddet olaylarını, özellikle de mala karşı suçları artırmakta ve mafya gibi yapılanmalara neden olmakta, ayrıca göç edenlerin kendilerinin de ruh sağlığının bozulması sonucunu yaratmaktadır.

İç göçlerin, bahsedilen olumsuz etkilerini en aza indirmek konusunda alınacak bazı önlemler etkili olabilir. Göç veren yerleşim yerlerinde nüfus hareketlerini azaltmak ve daha durgun bir nüfus yapısına ulaşmak hedeflenmelidir. Bu da, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yer alanlar başta olmak üzere, küçük şehir ve ilçelerin iş, eğitim ve sağlığa erişim vb. imkânları barındıran birer cazibe merkezi haline getirilmesi ile mümkün olacaktır. Malatya ve Gümüşhane’nin çevre iller açısından birer cazibe merkezi olduğuna yukarıda değinilmiştir. Bu örnekler çoğaltılırsa, göç azalacak, en azından daha kısa mesafelerde yapılacaktır.

Göç alan yerleşim yerlerinde ise, devletin tüm kurumları ve sivil toplum kuruluşları, göçle gelen vatandaşların kente uyum sağlaması için işbirliği yapmalıdır. Göçle gelen vatandaşların barınma, eğitim, ruh sağlığı da dahil olmak üzere sağlık imkânlarına bir an önce kavuşmaları; altyapı hizmetlerinden yararlanabilmeleri ve kalıcı bir iş bulabilmeleri, suçla bulaşmamaları açısından önemlidir. Yine göçmen çocuk ve gençlerin, boş zamanlarını spor, hobi vb. faaliyetlerle geçirmeye yönlendirilmesi, madde bağımlılığı ve suç işleme oranlarını düşürecektir. Denizli Emniyet Müdürlüğü'nün Valilik desteğiyle 2013 yılında kentin göç alan mahallelerinde suç ve suçlu ile tanışma ihtimali yüksek olan çocuklara yönelik başlattığı ağırlıklı olarak futbol antrenmanları ve maçları, bunların yanı sıra sinema, bowling, Pamukkale, Antalya ve İstanbul'a gezi gibi aktiviteler içeren "Hayata Pas Ver" projesi, bu konuda iyi bir uygulama örneği olup yaygınlaştırılmalıdır. Göç alan yerleşim yerlerinde görev yapan kolluk personeli, neredeyse tüm araştırmalarda ortaya çıkan; "göç alan yerlerde mala karşı suçlar artar" gerçeğini bilmeli ve önleyici kolluk faaliyetlerinin planlanmasında bu hususu dikkate almalıdır.

Sonuç olarak; iç göçler kentleşmenin, sanayileşmenin ve üretimin itici güçleri arasında yer alırlar. Öte yandan doğru yönetilmediği sürece de göç alan illerde emniyet ve asayiş etkileyen sorunlar yaratırlar.

SONNOTLAR

¹ 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 23'üncü maddesi, herkesin yerleşme ve seyahat hürriyetini güvence altına almıştır.

² Örneğin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek, 4 Numaralı Protokolün "Serbest Dolaşım Özgürlüğü"nü düzenleyen 2'nci maddesine göre; "Bir devletin ülkesi içinde usulüne uygun olarak bulunan herkes, orada serbestçe dolaşma ve ikametgâhını seçebilme hakkına sahiptir."

³ 1990 ve önceki yılların verileri Gümüş 1998'den; 2000 ve 2012 (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verileri) verileri ise TÜİK web sayfasından alınmıştır.

⁴ 2012 yılında kırsal nüfus oranının hızlı düşüş nedenleri arasında, 12 Aralık 2012'de yürürlüğe giren; mevcut 16 büyükşehir belediyesine 13 yeni büyükşehir ve 26 yeni ilçe ekleyen kanunun da etkisi vardır. Söz konusu kanun ile bazı köyler mahallelere dönüşerek şehir nüfusuna katılmıştır.

⁵ Göçmenler birden fazla şikkı işaretleyebildikleri için yüzdeler toplamı yüzden fazladır.

⁶ NGH: Net Göç Hızı

⁷ Yaygın olarak 6136 Sayılı Kanun olarak bilinen kanunun tam adı "Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun"dur. Mersin ilinde bu kanuna aykırı eylemler arasında, ruhsatsız tabanca bulundurmak öne çıkmaktadır.

⁸ Yağma, hırsızlık, kap-kaç ve yankesicilik gibi suçları içeren bu grupta ilginç bir sonuç ortaya çıkmıştır. En az göç alan birinci grupta ve en çok göç alan dördüncü grupta bu suçlar az işlenirken, göçle gelmiş vatandaş oranının %26-%75 arasında olduğu ikinci ve üçüncü gruplarda suç daha çok işlenmiştir. Dördüncü grupta yer alan karakol sorumluluk alanlarının %76 ve daha fazla göçmen vatandaş içermesi, tıpkı birinci grupta olduğu gibi homojenliği artırmış, bu da "tanıdığın malını çalmayı" engellemiştir.

KAYNAKÇA

- Akkayan, T. **Göç ve Değişme**. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:2573, 1979.
- Ay, Y. **İç Göç-Suç İlişkisi:Mersin Örneği** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2004.
- Ayata, S. **Toplumsal Çevre Olarak Gecekondu ve Apartman**. *Toplum ve Bilim*, Sayı:46/47, İstanbul, Birikim Yayınları,1989.
- Balcıoğlu, vd. **Madde Bağımlılığı, Göç ve Suç**. *Yeni Symposium*, 39(4), 2001.
- Bayhan, V. **Türkiye’de İç Göçler ve Anomik Kentleşme**. *Toplum ve Göç:II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin*, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997.
- Boyle, vd. **Exploring Contemporary Migration**. Harlow, Essex:Longman, 1998.
- Castles, S. **International Migration at the Beginning of the Twenty-first Century: Global Trends and Issues**. *International Social Science Journal*, September 2000.
- Cerit, S. **Türkiye’de Kırdan Kente Göçün Kapsamı ve Nüfus Artışıyla Olan İlgisi**. *Cavit Orhan Tütengil’e Armağan*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1982.
- Çelik, F. **Ekonomik Yönleriyle İç Göç Olgusu (Teori ve Uygulama)** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Demir, E. **Banliyöleşme ve Kent İçi Göç: Ankara’nın İki Toplu Konut Banliyösünün Karşılaştırılması**. *Toplum ve Göç: II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin*, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997.
- Demirci, M. ve Sunar B. **Nüfus Sayımları ile Derlenen İç göç Bilgisinin Değerlendirilmesi**. *Türkiye’de İç Göç (Konferans): Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997*, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, 1998.

GAP Bölgesi Nüfus Hareketleri Araştırması (Yöneticiler İçin Özet), ODTÜ Sosyoloji Bölümü Ankara, 1994.

Gökçe, vd. **Gecekondularda Aileler Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü**. Ankara, T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, 1993.

Gümüş, E. **Türkiye'nin Nüfusu**. *Türkiye Coğrafyası*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998.

Gündüz, M. ve Yetim N. **Terör ve Göç**. *Toplum ve Göç:II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin*, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997.

Haviland, W.A. **Kültürel Antropoloji**. (Çev.) Hüsamettin İNAÇ, Seda ÇİFTÇİ. İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2002.

Hinde, A. **Demographic Methods**. London, Arnold, 1998.

İrmak, Y. **Kentleşme**. *Cavit Orhan Tütengil'e Armağan*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1982.

İçduygu, A. ve Ünalın T. **Türkiye'de İç Göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri**. *Türkiye'de İç Göç (Konferans): Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997*, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, 1998.

Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Resmi Gazete, 17.12.1983,18254.

Keleş, R. **Kentleşme Politikası (7. Baskı)**. Ankara, İmge Kitabevi, 2002.

Kıray, M.B. **Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme**. İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 1999.

Kızılçelik, S. ve Erjem Y. **Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Sözlüğü (4.Baskı)**. İzmir, Saray Kitabevleri, 1996.

Kızılçelik, S. **Mersin'e Göç Etmiş İnsanların Sağlık Sorunları Üzerine Bir Araştırma**. *Toplum ve Göç:II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin*, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997.

Lee, E.S. **A Theory of Migration**. *Migration*, London, Cambridge University Press, 1969.

Oğuz, K. *İç Göçün Kırsal Alanda Yarattığı Değişim: İçel Melleç (Demirören) Köyü Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Antropoloji Bölümü, 2003.

On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 12.11.2012, 6360, Resmi Gazete, 06.12.2012, 28489.

Öngör, S. **Türkiye’de İç Göçler**. *Yedinci İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, 11-13 Haziran 1963*, Ankara, Sevinç Matbaası, 1964.

Özcan, Y. Z. **İç Göçün Tanımı ve Verileri İle İlgili Bazı Sorunlar**. *Toplum ve Göç:II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin*, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997.

Özdağ, Ü. **Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan Batıya Göç Edenlerde Kültürel Yapı ve Kimlik Sorunu**. Ankara, Türk Metal Sendikası Yayını, 1995.

Sanlı, S.F. Türkiye’de Suçluluk Yapısını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Etmenler, (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi) Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü, 1998.

Sır, A., Bayram Y. ve Özkan M. **Zorunlu İç Göç Yaşamış Bir Grupta Travma Sonrası Stres Bozukluğu Üzerine Bir Ön Çalışma**. *Türk Psikiyatri Dergisi*,9 (3), 1998.

Tekeli, İ.ve Erder L. **Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler**. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1978.

Türkdoğan, O. **Yoksulluk Kültürü**. Erzurum, Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1974.

Todaro, M.P. **Economic Development in the Third World**. New York, Longman, 1981.

Türk Dil Kurumu Web Sayfası, <http://www.tdkterim.gov.tr/?kelime=g%F6%E7men&kategori=terim&hng=md> (Erişim Tarihi: 31 Ocak 2013).

Türkiye İstatistik Kurumu Web Sayfası, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul?kod=4>, (Erişim Tarihi: 03 Şubat 2013).